

Міністерство освіти і науки України
Карпатський національний університет
імені Василя Стефаника
Навчально-науковий юридичний інститут

Кафедра правоохоронної діяльності

Адамович С.В.

ІСТОРІЯ СУДОВИХ ТА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ

**Методичні вказівки для здобувачів денної форми освіти
Навчально-наукового юридичного інституту
з питань підготовки самостійної роботи
Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)**

Освітньо-професійна програма «Правоохоронна діяльність»

Спеціальність К9 «Правоохоронна діяльність»

Галузь знань К «Безпека та оборона»

**Івано-Франківськ
2026**

Адамович С.В. Історія судових та правоохоронних органів України: методичні вказівки для здобувачів денної форми освіти Навчально-наукового юридичного інституту з питань підготовки самостійної роботи (рівень вищої освіти – перший (бакалаврський); освітня програма – «правоохоронна діяльність»). Івано-Франківськ, 2026. 13 с.

Методичні вказівки містять завдання для підготовки самостійної роботи, списки рекомендованої літератури, запитання для самоперевірки. Розрахований на студентів денної форми навчання та викладачів юридичних навчальних закладів

Схвалено на засіданні кафедри правоохоронної діяльності Навчально-наукового юридичного інституту Карпатського національного університету імені Василя Стефаника

Протокол № 8 від 2 лютого 2026 р

Рекомендовано Вченою Радою Навчально-наукового юридичного інституту Карпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Протокол № 8 від 18.03. 2026 р.

Рецензенти:

Микитин Ю.І., заслужений юрист України, професор, кандидат юридичних наук, директор Навчально-наукового юридичного інституту Карпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Кернякевич-Танасійчук Ю.В., доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри судочинства Навчально-наукового юридичного інституту Карпатського національного університету імені Василя Стефаника.

В умовах формування правової держави в Україні важливим напрямком здобуття знань на освітній програмі «правоохоронна діяльність» є поглиблення історичних знань майбутніх фахівців щодо призначення, функцій, основних напрямів діяльності, перспектив розвитку судових та правоохоронних органів в Україні; формування національної свідомості, поваги до минулого українського народу і його правової культури.

Методичні матеріали, завдання та списки рекомендованої літератури для підготовки самостійної роботи, стануть у нагоді для комплексного викладання та формування компетентностей.

Методичні вказівки з курсу сприятимуть засвоєнню загальних компетентностей:

- розвивати знання та розуміння предметної області професійної діяльності;

- здатності зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій;

- здатності вчитися і оволодівати новими знаннями.

Крім того, формуватимуться спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

- цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи;

- здатність застосовувати норми та інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права;

- здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів національного та міжнародного права, розуміння їх правового характеру і значення.

Також методичні вказівки сприятимуть досягненню програмних результатів навчання:

- усвідомлення функцій держави у сфері правоохоронної діяльності, способів та механізмів реалізації цих функцій;

- здатності до критичного мислення та системного аналізу правових явищ;

- здатності самостійно збирати та критично опрацьовувати і узагальнювати правову інформацію з різних джерел.

Тема № 1. Судова та правоохоронна система в Галицько-Волинській державі

1. Правоохоронні функції в Галицько-Волинській Русі:

- а) роль князя в судових та правоохоронних функціях;
- б) князівська адміністрація і дружина;
- в) організація охорони правопорядку в громадах.

2. Джерела права та судочинство:

- а) Руська Правда як основний правовий кодекс;
- б) звичаєве право;
- в) князівські статuti та грамоти;
- г) вплив візантійського та польського права.
- д) процедура судового розгляду

3. Особливості судової та правоохоронної системи Галицько-Волинської держави:

- а) синтез давньоруських традицій та західноєвропейських впливів;
- б) роль боярства порівняно з іншими руськими землями;
- в) Магдебурзьке право: перші спроби запровадження.

Література

1. Аніщук Н.В. Інститут послухів у судовому представництві Київської Русі /Правове життя сучасної України : матеріали Міжнар. наук. конф. проф.-викл. та аспірант. складу (м. Одеса, 16-17 травня 2013 р.) / відп. за вип. В. М. Дрьомін ; НУ "ОЮА". Півд. регіон. центр НАПрН України. Одеса : Фенікс, 2013.- Т. 1. с. 145-147.

2. Бойко І.Й. Кримінальні покарання в Україні (IX – XX ст.): навч. посіб./ І.Й. Бойко. – Л.: ЛНУ імені Івана Франка, 2013. 408 с.

3. Заруба В.М. Держава і право Київської та Галицько-Волинської Русі (Кінець VIII ст. – початок XIV ст.): Навчальний посібник. Київ, 2007.

4. Іванов В. М. Історія держави і права України: Підручник. К. : МАУП, 2007. 552 с.

5. Історія правоохоронних органів України : Підручник / С. В. Банах, А. В. Грубінко, В. В. Савенко, В. З. Ухач. Тернопіль: ЗУНУ, 2021. 232 с.

6. *Історія судових і правоохоронних органів України. Курс лекцій / В. М. Щербатюк, Є. С. Дурнов, О. В. Шкуратенко [та ін.]. Київ: Видавництво «Фенікс», 2022. 280 с.*

7. Кудін С. Поняття злочину в кримінальному праві Київської Русі. Право України. 2000. № 7.

8. Кудін С. Деякі аспекти відповідальності органів місцевого самоврядування за «Руською Правдою». Право України, 2002. № 9.

9. Кульчицький В., Тищик Б., Бойко І. Галицько-Волинська держава (1199-1349) / Монографія. Львів, 2006.

10. Левчук М.В. Церковний суд у Київській Русі (історико-правове дослідження): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 – Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень / Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2010. 23 с.

11. Лісна І.С. Історія становлення судової влади та суб'єктний склад судового процесу в Київській Русі. Актуальні проблеми права: теорія і практика. 2022. № 2(44). С. 54-60.

12. Лісова К.С. Судоустрій та судочинство на території України (X–XIX ст.): історико-правовий аналіз. Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична. Вип. 30/2021. С.128-135.

13. Падох Я. Суди і судовий процес Старої України. Нью-Йорк-Львів, 1990.

14. Ромінський Є.В. Співвідношення судових та позасудових засобів вирішення конфліктів у давньоруській правовій реальності. *Правова держава*. Вип. 23. Київ, 2012. С. 41–48.

15. Савуляк Р. Галицько-Волинська держава – спадкоємниця Києво-Руської держави та наступниця традицій рецепції римського права (XII – перша половина XIV ст.). *Право України*. 2025. №1. С. 110-128.

16. Стецюк Б.Р. Функціонування судового процесу в Київській Русі. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки. 2015. № 824. С. 406–407.

17. Хрестоматія з історії держави і права України. У 2-х т. / За ред. В.Д. Гончаренка. Київ, 2003.

Запитання для самоперевірки:

1. Яку роль грав князь у судовій системі Галицько-Волинської держави та які справи він розглядав особисто?

2. Охарактеризуйте повноваження та функції тивунів у здійсненні правосуддя на місцях.

3. Яку роль грало віче в судовій системі Галицько-Волинської держави, особливо в період боярського протистояння?

4. Охарактеризуйте судові повноваження бояр та боярської ради. Які справи увійшли до їхньої компетенції?

5. Які джерела права (законодавчі акти, звичаї) регулювали судочинство в Галицько-Волинській державі?

6. Які правоохоронні функції виконували мечники, вірники та інші посадові особи князівської адміністрації?

7. Як співвідносилися світська та церковна юрисдикція в Галицько-Волинській державі?

8. Які мала особливості судової системи в містах Галицько-Волинської держави, що користувалися магдебурзьким правом?

9. Чим відрізнялася судова система від інших руських князівств?

10. Який вплив на правову систему Галицько-Волинської держави мали сусідні держави?

Тема №2. Правоохоронна діяльність та суди у період Запорізької Січі

1. Джерела права в Запорізькій Січі

2. Органи правосуддя Запорізької Січі

3. Правоохоронна діяльність на Січі

4. Судочинство: процедури та практика
5. Значення козацької правової традиції для української державності

Література

1. Андрущенко Л.В., Федосов В.М. Запорозька Січ як український феномен. Київ, 1995. 173 с.
2. Антологія української юридичної думки. В 6 т. / редколегія Ю.С. Шемшученко, В.Ф. Погорілко, І.Б. Усенко ... [та ін.] Т. 3. Історія держави і права України: козацько-гетьманська доба. - Київ : Юридична книга, 2003. 584 с.
3. Іванов В. М. Історія держави і права України: Підручник. К. : МАУП, 2007. 552 с.
4. Історія правоохоронних органів України : Підручник / С. В. Банах, А. В. Грубінко, В. В. Савенко, В. З. Ухач. Тернопіль: ЗУНУ, 2021. 232 с.
5. *Історія судових і правоохоронних органів України. Курс лекцій* / В. М. Щербатюк, Є. С. Дурнов, О. В. Шкуратенко [та ін.]. Київ: Видавництво «Фенікс», 2022. 280 с.
6. Єднак В.М. Історичний розвиток реформування системи правоохоронних органів в Україні (з давніх часів до утворення СРСР). Прикарпатський юридичний вісник. 2018. Вип. 2 (23). Т. 3.
7. Історія українського козацтва: нариси: У 2-х т. / Редкол.: В.А. Смолій (відп. ред.) та ін. Київ: ВД «Києво-Могилянська академія», 2007. Т. 2. 723 с.
8. Історія українського права: посіб. / І.А. Безклубий, І.С. Гриценко, О.О. Шевченко та ін.; за ред. І.А. Безклубого. Київ: Грамота, 2010. 336 с.
9. Мартянова С. М. Правовий статус суддів Війська Запорозького козацько-гетьманської доби. Дисертація на здоб. ступ. канд. юрид. наук, Львів, 2011. 208 арк.
10. Ніколаєнко Т.Б. Особливості кримінальної відповідальності козаків і військової старшини за звичаєвим правом Запорозької Січі середини XVI – середини XVII ст. *Право і суспільство*. 2015. № 5.2(2).
11. Паньонко І.М. Апарат управління Запорізької Січі (середина XVI ст. – 1775 р.): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 – Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень / Нац. ун-т ім. І. Франка. Львів, 2000. 18 с.
12. Судова влада в Україні: історичні витоки, закономірності, особливості розвитку / за ред. І.Б. Усенка. Київ: Вид-во «Наукова думка», 2014. 504 с.
13. Тараненко М.Г., Тараненко М.М. Правовідносини, судоустрій, злочини, та покарання на Запорозькій Січі. *Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*. Політологія. Соціологія. Право. Вип. 3/4 (35/36). 2017.

14. Хамула П. Особливості становлення та розвитку правоохоронних органів на території України: історичний аспект. №4, лютий 2015. URL: <http://veche.kiev.ua/journal/4594/>.

15. Щербак В.О. Українське козацтво: формування соціального стану. Друга половина XV–середина XVII ст. Київ, 2000. 300 с.

16. Яворницький Д. Історія запорозьких козаків: у 3-х т. Т. 1. / редкол.: П.С. Сохань (відп. ред.) та ін. Київ: Наук. думка, 1990–1991. 592 с.

17. Яворницький Д.І. Історія запорізьких козаків / пер. з рос. І.І. Сварника: у 3-х т. Т. 2. Львів: Світ, 1991. 392 с.

Запитання для самоперевірки:

1. Охарактеризуйте принципи козацького судочинства.
2. Яку роль відігравала Козацька рада у судовій системі Січі?
3. Які судові повноваження мав кошовий отаман?
4. Опишіть структуру та функції паланкових судів.
5. Яка була компетенція курінних судів?
6. У чому полягала різниця між звичайним судом та Чорною радою?
7. Які функції виконували осавули у правоохоронній системі Січі?
8. Охарактеризуйте систему покарань у Запорізькій Січі.
9. Яким чином здійснювався контроль за дотриманням порядку в куренях?
10. Які злочини вважалися найтяжчими у козацькому праві?
11. Як карали за військові злочини (дезертирство, зрада)?
12. Які покарання передбачалися за майнові злочини?
13. Опишіть процедуру розгляду судових справ у Запорізькій Січі.
14. Яку роль відігравали свідки у козацькому суді?
15. Які особливості мав військово-польовий суд під час походів?
16. Які елементи козацького права можна вважати прогресивними для свого часу?

Тема №3. Правоохоронні та судові органи в ОУН-УПА

1. Нормативно-правова база правосуддя в ОУН-УПА
2. Судова система ОУН:
3. Судова система УПА
4. Служба безпеки (СБ) ОУН
5. Правоохоронна діяльність в УПА

Література

1. Adamovych, S. (2023). Dmytro-Yaroslav Vitovsky (1919 – 1947) and His Role in the Struggle Against the Soviet Authority. *Skhidnoievropeyskyi istorychnyi visnyk [East European Historical Bulletin]*, 26, 55–65.

2. Антонюк Я., Ільницький В. Дисциплінарна відповідальність та суд в Українській повстанській армії (1943 – 1947). *Axis Europae*. 2023. 3. 90–99.

3. Веденєєв Д. Військово-польова жандармерія — спеціальний орган Української Повстанської Армії. Воєнна історія. 2002. № 5-6.
4. Єднак В.М. Історичний розвиток реформування системи правоохоронних органів в Україні (з давніх часів до утворення СРСР). Прикарпатський юридичний вісник. 2018. Вип. 2 (23). Т. 3.
5. Іванов В. М. Історія держави і права України: Підручник. К. : МАУП, 2007. 552 с.
6. Ільницький В. Функціонування військово-польової жандармерії у Воєнній окрузі 4 “Говерля” (1944 – 1945). *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: “Історія”*. Вінниця. 2016. 24. С.95-100.
7. Історія правоохоронних органів України : Підручник / С. В. Банах, А. В. Грубінко, В. В. Савенко, В. З. Ухач. Тернопіль: ЗУНУ, 2021. 232 с.
8. *Історія судових і правоохоронних органів України. Курс лекцій* / В. М. Щербатюк, Є. С. Дурнов, О. В. Шкуратенко [та ін.]. Київ: Видавництво «Фенікс», 2022. 280 с.
9. Історія українського права: посіб. / І.А. Безклубий, І.С. Гриценко, О.О. Шевченко та ін.; за ред. І.А. Безклубого. Київ: Грамота, 2010. 336 с.
10. Марцінків Р.Р. Правові засади створення та діяльності Служби Безпеки Організації Українських Націоналістів. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук (доктора філософії). Івано-Франківськ, 2020. 209 арк.
11. Мірчук П. *Українська Повстанська Армія. 1942–1952. Документи і матеріали*. Львів, 1991. 447 с.
12. Патриляк І. К. «Встань і борись! Слухай і вір...»: українське націоналістичне підпілля та повстанських рух (1939–1960 рр.): Монографія / Центр дослідження визвольного руху. — Львів: Часопис, 2012.
13. Русначенко А. *Народ збурений: національно-визвольний рух в Україні й національні рухи опору в Білорусії, Литві, Латвії, Естонії у 1940-50-х роках*. Київ: Пульсари, 2002. 518 с.
14. Содоль П. *Українська Повстанча Армія, 1943-49: довідник другий*. Нью-Йорк: Пролог, 1995. 295 с.
15. Судова влада в Україні: історичні витоки, закономірності, особливості розвитку / за ред. І.Б. Усенка. Київ: Вид-во «Наукова думка», 2014. 504 с.
16. Хамула П. Особливості становлення та розвитку правоохоронних органів на території України: історичний аспект. №4, лютий 2015. URL: <http://veche.kiev.ua/journal/4594/>.
17. Чижевський В. *Організація військової праці ОУН*. Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2019. 143 с.
18. [Viedienieev D.](#), [Seheda S.](#) Provision of Secrecy in the Activities of Ukrainian Nationalist Underground Organizations in Western Ukraine (1945 - mid-1950's). *Storinky istoriyi-History-Pages*. 2020. 51. С.176-186.

Запитання для самоперевірки:

1. Охарактеризуйте структуру судової системи ОУН.
2. Які функції виконувала Служба безпеки (СБ) ОУН у правоохоронній системі підпілля?
3. Яка була структура військових судів УПА?
4. Які категорії злочинів вважалися найтяжчими в ОУН-УПА та які покарання за них передбачалися?
5. Опишіть процедуру судового розгляду справ в УПА.
6. Які нормативні документи регулювали правосуддя в ОУН-УПА?
7. Яку роль відігравали народні суди та цивільна адміністрація на територіях, контрольованих ОУН-УПА?
8. Які правоохоронні органи забезпечували підтримання порядку в УПА?
9. Які особливості мало функціонування судової системи ОУН-УПА в умовах підпілля та збройної боротьби? Які виклики це створювало?
10. Порівняйте судову систему ОУН-УПА з іншими прикладами партизанських/повстанських рухів ХХ століття.

Тема 4. Становлення органів внутрішніх справ та Національної поліції в незалежній Україні

1. Необхідність реформування правоохоронної системи після розпаду СРСР і виклики перехідного періоду.
2. Закон України "Про міліцію" (1990-1991) та зміни в органах внутрішніх справ(1991-1995).
3. Розбудова системи МВС України (1995-2013).
4. Революція Гідності та криза довіри до органів внутрішніх справ.
5. Реформування в системі органів внутрішніх справ (2015-2025):
 - а) створення патрульної поліції;
 - б) Закон "Про Національну поліцію України" 2015 р.
 - в) перетворення підрозділів (реформування ДАІ у патрульну поліцію; створення поліції охорони; модернізація слідчих підрозділів; кіберполіція; поліція особливого призначення; ювенальна превенція; стратегічні розслідування).
9. Виклики воєнного часу в роботі органів внутрішніх справ (2022-2025 рр.):
 - а) евакуація населення;
 - б) робота на звільнених територіях;
 - в) фіксація воєнних злочинів;
 - г) боротьба з мародерством та злочинністю;
 - д) мобілізація та кадрові виклики.

Література

1. Бандурка А. Основи управління в органах внутрішніх справ України. Харків: Основа. 1996. 400 с.
2. Закон України «Про Національну поліцію України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>

3. Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12/ed20220615#Text>
4. Зозуля Є.В. Криміногенна ситуація в Україні періоду становлення та розвитку незалежної держави. *Наука. Релігія. Суспільство*. 2010. № 1.
5. Іванов В. М. Історія держави і права України: Підручник. К. : МАУП, 2007. 552 с.
6. Історія правоохоронних органів України : Підручник / С. В. Банах, А. В. Грубінко, В. В. Савенко, В. З. Ухач. Тернопіль: ЗУНУ, 2021. 232 с.
7. *Історія судових і правоохоронних органів України. Курс лекцій* / В. М. Щербатюк, Є. С. Дурнов, О. В. Шкуратенко [та ін.]. Київ: Видавництво «Фенікс», 2022. 280 с.
8. Михайленко П., Довбня В. Міліція України в останні роки існування Радянського Союзу та перші роки незалежності України (1990–1992 рр.) URL: https://vizudai.ucoz.ru/index/milicija_ukrajini_v_ostanni_roki_isnuvannja_radjanskogo_sojuzu_ta_pershi_roki_nezalezhnosti_ukrajini_1990/0-28
9. Михайленко П. П., Кондратьєв Я. Ю. *Історія міліції України у документах і матеріалах: у 3 т* Київ, 1997. Т. 1: 1917-1925. [Б. м.] : [б.в.], 1997. 499 с; Т. 2 : 1926 - 1945. [Б. м.] : [б.в.], 1999. 407 с; Т. 3 : (1946-1990). [Б. м.] : [б.в.], 2000. 614 с.
10. Молдован В. Правоохоронні органи України: опорні конспекти. Київ: Юмана, 1998. 160 с.
11. Поліцейська (адміністративна) діяльність: навч. посіб. / О.В. Джафарова, С.О. Шатрава та ін.; за заг. ред. О.І. Безпалової. Харків: ХНУВС. 2020. 396 с.
12. Хамула П. Особливості становлення та розвитку правоохоронних органів на території України: історичний аспект. №4, лютий 2015. URL: <http://veche.kiev.ua/journal/4594/>.

Запитання для самоперевірки:

1. Які основні проблеми характеризували діяльність правоохоронних органів України наприкінці 80-х – на початку 90-х років ХХ століття?
2. У чому полягає різниця між функціями радянської міліції (згідно із Законом 1990 року) та сучасної Національної поліції України?
3. Які основні проблеми та виклики стояли перед міліцією України в період 1991-2014 років?
4. Яку роль відіграли події Революції Гідності (2013-2014) у стимулюванні реформи міліції?
5. Опишіть процес створення патрульної поліції у 2015 році.
6. Проаналізуйте основні положення Закону України "Про Національну поліцію" (2015).
7. Яка структура Національної поліції України?
8. Опишіть трансформацію ДАІ у патрульну поліцію.
9. Оцініть результати реформування поліції в Україні.

10. Як змінилася діяльність Національної поліції України в умовах повномасштабної війни з 2022 року?
11. Порівняйте модель радянської міліції та сучасної Національної поліції України за критеріями: принципи діяльності, структура, методи роботи, відносини з населенням, підзвітність.
12. Проаналізуйте міжнародний досвід реформування поліції (Грузія, країни Балтії, Польща) та його вплив на реформу поліції в Україні.

Тема 5 Реформування судової системи незалежної України

1. Спадщина радянської судової системи.
2. Судова система на початку незалежності (1991-1996):
 - а) судоустрій УРСР на момент незалежності;
 - б) перші законодавчі акти про судоустрій;
 - в) збереження радянських кадрів та практик;
 - г) правосуддя в Конституції України 1996 р.
3. Формування судової системи (1996-2010) та системні проблеми судової системи:
 - а) Закон "Про судоустрій і статус суддів" (2010);
 - б) створення Вищої ради юстиції;
 - в) зміни в системі призначення суддів.
4. Революція Гідності та початок реформ (2014-2016 рр.).
5. Закон "Про судоустрій і статус суддів" (2016 р.).
6. Створення нових інституцій (2016-2019):
 - а) зміни у Верховному Суді;
 - б) Вищий антикорупційний суд;
 - в) Вища рада правосуддя;
 - г) Вища кваліфікаційна комісія суддів;
 - д) процесуальні реформи;
 - е) електронний суд.
6. Робота судів в умовах війни (2022-2025).

Література

1. Басай В.Д. Судові та правоохоронні органи України. Коломия: Вік, 2001. 632 с.
2. Бобров Ю. проблеми становлення та розвитку системи військових судів в Україні. Харків: Право, 2025. 320 с.
3. Жернаков М., Ковальська О. Крок вліво, крок назад: шість ударів по реформі правосуддя. URL: <https://zn.ua/ukr/reforms/krok-vlivo-krok-nazad-shist-udariv-po-reformi-pravosuddja.html>
4. Закон України «Про прокуратуру». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text>
5. Закон України «Про судоустрій і статус суддів». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>
6. Зозуля Є.В. Криміногенна ситуація в Україні періоду становлення та розвитку незалежної держави. *Наука. Релігія. Суспільство*. 2010. № 1.

7. Іванов В. М. Історія держави і права України: Підручник. К. : МАУП, 2007. 552 с.
8. Історія правоохоронних органів України : Підручник / С. В. Банах, А. В. Грубінко, В. В. Савенко, В. З. Ухач. Тернопіль: ЗУНУ, 2021. 232 с.
9. *Історія судових і правоохоронних органів України. Курс лекцій* / В. М. Щербатюк, Є. С. Дурнов, О. В. Шкуратенко [та ін.]. Київ: Видавництво «Фенікс», 2022. 280 с.
10. Касюта М. Правове регулювання представницької функції прокуратури. *Право України*. 1997. № 12.
11. Судова влада в Україні: історичні витоки, закономірності, особливості розвитку / за ред. І.Б. Усенка. Київ: Вид-во «Наукова думка», 2014. 504 с.
12. Судові та правоохоронні органи України: навч. посіб. / В.М. Безчастний, В.В. Пашутін, Б.В. Габін та ін.; за ред В.М. Безчастного. Київ: Знання. 2007. 286 с.

Запитання для самоперевірки:

1. Яку спадщину залишила радянська судова система в незалежній Україні?
2. Проаналізуйте положення Конституції України 1996 року щодо судоустрою.
3. Опишіть структуру судової системи України в період 1996-2016 років. Які спеціалізовані суди існували, і яку юрисдикцію вони мали?
4. Які системні проблеми судової системи України існували до 2014 року? Чому рівень довіри населення до судів був критично низьким?
5. Що таке "телефонне право" та "селективне правосуддя"?
6. Яку роль відіграла Революція Гідності у стимулюванні судової реформи? Які конкретні кроки були зроблені у 2014-2016 роках для очищення судової системи?
7. Проаналізуйте конституційну реформу 2016 року. Які ключові зміни були внесені до Розділу VIII Конституції України "Правосуддя"?
8. Опишіть основні положення Закону України "Про судоустрій і статус суддів" (2016).
9. Розкажіть про процес створення нового Верховного Суду (2017-2018).
10. Чому виникла необхідність створення Вищого антикорупційного суду
11. Які функції виконують Вища рада правосуддя та Вища кваліфікаційна комісія суддів?
12. Які ключові зміни були внесені до процесуальних кодексів України у 2017 році? Як це вплинуло на судовий процес?
13. Які переваги дає електронізація судочинства для громадян та самої судової системи?
14. Оцініть результати судової реформи в Україні станом на 2024 рік.

15. Порівняйте судову систему України до 2014 року та після реформ 2016-2019 років за такими критеріями: структура судів, порядок призначення суддів, механізми забезпечення незалежності, рівень довіри населення, участь міжнародних експертів.

16. Проаналізуйте створення Вищого антикорупційного суду як приклад успішної судової реформи.

17. Чому, незважаючи на численні спроби реформування (2010, 2016, 2021), судова система України досі залишається однією з найбільш проблемних сфер?

18. Проаналізуйте досвід судових реформ у посткомуністичних країнах Центральної та Східної Європи (Польща, Чехія, країни Балтії, Грузія). Які уроки може винести Україна з цього досвіду?

19. Які перспективи має судова система України в контексті євроінтеграції?